

Секція: Бухгалтерський, управлінський облік і аудит

Бондаренко О.В.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Національний лісотехнічний університет України
м. Львів, Україна*

КОНЦЕПЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Управління в ринкових умовах вимагає принципово нових методів, що висувають відповідні вимоги до формування інформації, яку надає бухгалтерський облік.

В інформаційній системі (ІС) бухгалтерського обліку на всіх його стадіях вирішуються певні комплекси завдань для управління об'єктами господарювання. Це зумовлює застосування в бухгалтерському обліку інноваційних інформаційних технологій (ІТ) при підготовці облікової інформації [2,с.17].

Теперішній стан розвитку ІТ має назву "новітнього" (НІТ). Застосування НІТ в бухгалтерському обліку та управлінні має інноваційний характер. Визначення суті НІТ, принципів їх застосування, характеру взаємодії в обліковому процесі та управлінні складає подальше наукове дослідження. Автором поставлено завдання уточнити суть концепції бухгалтерської системи, принципи її застосування в обліковому процесі, запропонувати напрями та фактори застосування НІТ в організації облікового процесу, охарактеризувати їх суть і взаємний вплив, визначити властивості НІТ у формалізованому поданні організації і реалізації облікового процесу.

Окремі теоретичні та практичні питання, що пов'язані з суттю ІТ, НІТ, їх видами та взаємодією, напрями та факторами застосування у

бухгалтерському обліку, впливом на методологію та організацію бухгалтерського облікового процесу залишаються не вирішеними. Зокрема, вимагає уточнення суть поняття НІТ, оскільки трактують його як елемент інформатизації або елемент управління, а також напрямів і факторів застосування НІТ в бухгалтерському обліковому процесі.

Професор Білуха М.Т. зазначає, що НІТ у бухгалтерському обліку - "це сукупність принципово нових засобів і методів обробки обліково - економічної інформації, передавання, зберігання та відображення інформаційного продукту (даних) з найменшими витратами згідно із закономірностями того економічного середовища, в якому розвивається НІТ" [2,с.37]. Таке тлумачення, на нашу думку, є найбільш вдалим. Таким чином визначається суть НІТ та суть її застосування. Адже саме у суті застосування НІТ полягають відмінності у трактуванні цього поняття різними науковцями. Наведене трактування НІТ вказує на те, що вона спрямована на зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, їх обробки, підвищення їх надійності та оперативності з метою ефективної організації діяльності людей, для вирішення управлінських завдань економічного об'єкта. НІТ є концептуальним фактором розвитку бізнесу, інструментарієм у діяльності сучасного підприємства, в т.ч. у бухгалтерському обліку.

ІТ, методи та процеси їх створення є об'єктом ітології [4,с.112]. У розвитку цієї фундаментальної науки суспільство поступово пройшло всі етапи формування нового наукового напрямку. Визначилось з теоретичним і практичним інструментарієм ІТ, принципами їх застосування та методологічними основами оцінки їх ефективності. Отже, впливає, що ІТ бухгалтерського обліку теж є об'єктом ітології. Предметом ітології є методологічні, методичні та практичні аспекти застосування ІТ.

У практичному аспекті застосування ІТ у бухгалтерському обліку важко переоцінити. За даними Міжнародної федерації з обробки

інформації (ШП) різні країни знаходяться на різних стадіях розвитку використання ІТ [3,с.27]:

- автоматизації (вважається, що важливі інфраструктури з знаходяться в стані розвитку. За конверсію існуючих систем і конструкцію інформаційних рішень несе відповідальність тільки технічний персонал);
- інформатизації (передбачає значний вплив користувача на конструкцію автоматизованих систем. Характеризується рухом у напрямі до особистого володіння або використання інструментів комп'ютеризації);
- комунікації (інформатика стає частиною існуючої інфраструктури. Ця стадія передбачає використання електронних мереж, що дозволяє реалізувати інтерактивну співпрацю користувачів).

Бухгалтерський облік в Україні у своєму розвитку пройшов усі три стадії застосування ІТ. НІТ дозволяють інтегрувати різні функції обробки облікових даних на одному АРМ бухгалтера, наприклад розрахункові, довідкові інформаційні, сервісні тощо. Системи, що побудові на основі НІТ, гнучко реагують на зміни у складі функцій бухгалтерського обліку та розв'язуваних ними задач, в алгоритмах розрахунку облікових показників, в інформаційних потребах користувачів облікової інформації, оперативному обміні інформацією та реагуванні на запити.

В обліковому процесі автоматизованих систем бухгалтерського обліку (АСБО) застосування НІТ має певні ознаки [1,с.34]: розподільне використання комп'ютерних ресурсів-паралельна робота декількох або багатьох користувачів в одній ІС; розвинуті комунікації, які дають змогу опрацьовувати різноманітну облікову інформацію, що зберігається на різних ЕОМ, тобто автоматизовані робочі місця бухгалтерів (АРМБ) в АСБО можуть бути територіально відокремленими; діалоговий режим спілкування користувача (облікового працівника) з комп'ютером, тобто безпосередній доступ користувача інформації до ЕОМ за допомогою програмного забезпечення, що забезпечує людино-керований основний

технологічний процес обробки облікової інформації; робота користувача (облікового працівника) в режимі маніпулювання даними бухгалтерського обліку; наскрізна інформаційна підтримка на всіх етапах проходження облікової інформації на основі інтегрованої бази даних бухгалтерського обліку; безпаперовий процес підготовки первинного, поточного, звітнього документа. На папері фіксується лише його кінцевий варіант; ефективність - відношення результату до витрат на облікову інформацію.

Для створення ІС економічного об'єкта і АСБО застосування НІТ здійснюється за такими напрямками [2,с.45]: персоналізація розрахунків на базі ПЕОМ, інтелектуального інтерфейсу користувача з ЕОМ, що реалізується в АСБО; використання баз даних, експертних систем і баз знань; застосування електронних мереж передачі даних, і локальних, і глобальних.

На використання ІТ та інформаційних ресурсів в бухгалтерському обліку і управлінні впливають фактори, які класифікують за певними ознаками, що визначають видову класифікацією ІТ бухгалтерського обліку: ступінь централізації технологічного процесу виробництва; тип предметної сфери застосування ІТ (виробнича, облікова, аналітична); ступінь охоплення завдань бухгалтерського обліку і управління (повна автоматизація чи часткова); клас технологічних операцій, які реалізуються (системи управління технологічними процесами, базами даних); тип інтерфейсу користувача (переважно залежить від типу операційної системи); спосіб побудови мережі (локальна, глобальна); інструментарій (ручні, механічні, електричні, електронні); тип носія інформації; тип операції.

Властивості НІТ визначають принципи їх застосування у бухгалтерському обліку: забезпечення спілкування кінцевого користувача (бухгалтера, комірника, економіста) із системою автоматизації професійно обмеженою природною мовою, надання вхідної і результатної інформації у звичній і зручній для користувача формі; забезпечення можливості вирішення задач бухгалтерського обліку, контролю, аналізу за їх

постановкою і вихідними даними, незалежно від складності і наявності їх формальних математичних моделей; створення кінцевому користувачу таких умов роботи, за яких він здійснює процеси управління і пошук нових рішень у режимі активного, такого, що дедалі розширюється діалогу з ЕОМ, оперуючи поняттями своєї предметної ділянки, використовуючи професійний досвід, навички і приймаючи рішення одночасно за багатьма критеріями, частина з яких не описана формально і не має кількісного вираження [3,с.78].

На основі проведеного дослідження, доведено ,що НІТ дедалі більше сприяють глобалізації економічних процесів. Це у свою чергу, позитивно впливає на розвиток бухгалтерського обліку і з погляду методології, і з погляду технології. НІТ в обліковому процесі сприяють удосконаленню інтелектуалізації бухгалтерського обліку та науковому обґрунтуванню його даних в оцінці фінансово-господарської діяльності підприємств.

Отже, інноваційна діяльність в бухгалтерському обліку, що пов'язана із запровадженням НІТ, потребує концепції управління та наукового обґрунтування змін в організації, методології та трансформації методу бухгалтерського облік.

Література:

1. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] /М.М.Бенько.-К. : Нац. торг.- екон. ун-т, 2006.- 362с.
- 2.Інформаційні системи бухгалтерського обліку / [підручник для студ. вищ. навч. закл. спец.7.050106 "Облік і аудит"] / Ф. Ф. Бутинець,С. В. Івахненко, Т. В. Давидюк, Т.В.Шахрайчук; [за редакцією проф. Ф. Ф. Бутинця] -Житомир . ПП "Рута", 2002.-544 с.
3. Писаревська Т. А. Інформаційні системи обліку та аудиту : навч. посіб. / Т. А. Писаревська. - К. : КНЕУ, 2004. 369 с.
4. Плєскач В. Л. Інформаційні технології та системи: підруч. / В. Л. Плєскач, Ю. В. Рогушина, Н.П. Кустова. - К. : Книга, 2004. 520 с.